

# **ZNACZENIE RELACJI MIĘDZYPOKOLENIOWYCH WNUKI – DZIADKOWIE W KSZTAŁTOWANIU DĄŻEŃ ŻYCIOWYCH MŁODZIEŻY<sup>1</sup>**

**DUSZA BOŻENA**

## **Abstract**

*In this text I present the results of my pilot survey among pedagogy students. My research describes the role of the grandparents in forming their grandchildren life plans and pursuits. It has been accrued that investigated young people are in very good and good relations with their grandparents. They admire grandparents for their wisdom, life experience and love and respect they show to each other in their marriages. The results of the research show, that the life plans and aims of young people are similar to the plans their parents and grandparents have (for their children and grandchildren). The grandparents seems to be a mainstay of family values for investigated young people, for whom having a successful family life is the most important life purpose.*

## **Key words**

Youngsters life plans. Relationship between grandchildren and grandparents.

W moim tekście pragnę poruszyć problem relacji międzypokoleniowych w kształtowaniu dążeń życiowych młodzieży. W tym celu przeprowadziłam badania pilotażowe wśród studentów pedagogiki UR. W badaniach tych postawiłam następujące pytania badawcze:

1. Kim są dziadkowie dla młodzieży studiującej, jak oceniają swoje relacje z dziadkami?
2. Jakie jest znaczenie tych relacji (w opinii młodzieży) dla tworzenia planów i dążeń młodych ludzi?
3. Jakie dążenia życiowe są ważne dla młodzieży?
4. Jakie (w opinii młodzieży) są cele ich dziadków i rodziców w stosunku do nich?

Do postawienia tych problemów zainspirowały mnie wyniki badań H. Świdy – Ziemby (2000), otóż twierdzi ona, że „przy obecnych układach międzypokoleniowych w rodzinie, młodzież nie do końca zaspokaja potrzebę bezpieczeństwa, jednocześnie bezpieczeństwa i zakorzenienia potrzebuje”. Wyniki badań jakie prowadziła sygnalizowały szczególne znaczenie dziadków dla pokolenia młodych. To oni zdaniem badaczki „pokazują wnukom czym jest świat, odgrywają rolę „mędrców życia” i wzorów osobowych w sensie

---

<sup>1</sup> The role of the relationship between grandchildren and grandparents in forming the life plans and pursuits by youngsters

uniwersalnym, stanowiąc „bazę” orientacyjną w odróżnieniu od rodziców, którzy tak jak ich dzieci zmuszeni są „nadażać za współczesnością” (H. Świda – Ziemia, 2000, s. 158 – 159).

Badania nad relacjami międzypokoleniowymi rozpoczęłam od prośby by badani ustosunkowali się do stwierdzenia: *Myślę, że mamy szacunek dla starszych ludzi, do pokolenia dziadków, liczymy się z ich doświadczeniem, sama czuję się z nimi związana i mam bardzo wiele szacunku.*”

Zdecydowana większość badanych (85%) potwierdza, że to stwierdzenie jest bliskie ich postawom, jednakże blisko co 5 z nich twierdzi, że wielu młodych ludzi nie podziela tego stanowiska. Oto kilka z nich:

- *Coraz mniej młodych ma szacunek do dziadków*
- *Nie wszyscy tak uważają, niektórzy twierdzą, że ich poglądy są staroświeckie i nie na czasie, a przez co również złe.*
- *Obserwuję zatrważający spadek poszanowania dla osób starszych przez młodzież.*

Jakie zatem są relacje badanych z dziadkami? Relacje te badani studenci określali jako dobre (39,4%) i bardzo dobre (28,1%). Dziadkowie są podziwiani przez swoje wnuki przede wszystkim za mądrość życiową (twierdzi tak co trzeci badany), doświadczenie (17 wskazań), pracowitość (17 wskazań, w tym za bezinteresowną pomoc w wychowywaniu wnuków) oraz za troskę i miłość (bezwarunkową), której badani doświadczają (15 wskazań). Młodzi ludzie podkreślają też, że podziwiają swoich dziadków za to, że pomimo upływu lat w swoich małżeństwach ciągle okazują sobie miłość, wspierają się i darzą szacunkiem (wspomina o tym co trzeci badany). W konfrontacji z sytuacją współczesnych małżeństw, gdzie z roku na rok wzrasta liczba rozwodów<sup>2</sup>, długoletnie małżeństwa dziadków stają się dla młodych ludzi wzorem i swoistym „wyczynem.”

Czy przekłada się to na znaczącą rolę dziadków w kształtowaniu dążeń ich wnuków? Przyjrzyjmy się wynikom badań.

Kolejne pytanie dotyczyło tego czy badani rozmawiają z dziadkami o swoich planach życiowych. W tym zakresie jednakże młodzież częściej zwraca się do rodziców (53,5%) bądź też podejmuje takie rozmowy i z rodzicami, i z dziadkami (43%). Jedynie dwoje badanych studentów twierdzi, że w tej materii preferuje dziadków.

---

<sup>2</sup> Według danych przedstawionych przez Główny Urząd Statystyczny w Polsce roku 2006 **rozwiodło się około 72 tysiące par małżeńskich**, podczas gdy w roku 2005 było ich prawie 68 tysięcy. W roku 2006 – średnio – na 1000 istniejących małżeństw 8 zostało rozwiązanych na drodze sądowej, w roku 2004 niespełna 5,4. Z tego wynika, że w roku 2006 **współczynnik rozwodów wyniósł 1,9 %**

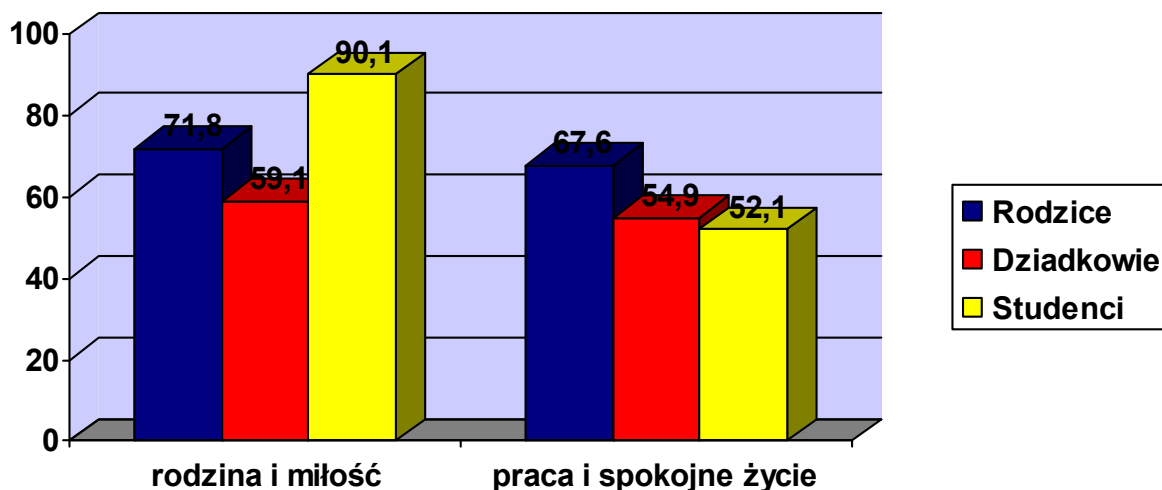
Dziadkowie nie są też adresatami próśb o pomoc w podejmowaniu ważnych życiowych decyzji. W tym względzie młodzież preferuje rodziców (79%), rodzeństwo (32,3%) oraz osoby spoza rodziny (27%).

Przyjrzyjmy się teraz dążeniom młodych ludzi oraz porównajmy je z dążeniami, które w opinii młodzieży chcieliby dla nich ich rodzice i dziadkowie. Dodam, że w ankiecie zamieściłam listę 14 dążeń i celów życiowych<sup>3</sup>. Zadaniem badanego było wskazanie trzech jego zdaniem najważniejszych, a wśród nich wskazanie najważniejszego, w taki sam sposób prosiłam by zaznaczyli to czego pragną dla nich rodzice i dziadkowie.

Cele i dążenia życiowe badanej młodzieży:

1. Odwzajemniona miłość i szczęśliwe życie rodzinne (90%)
2. Osiągnięcie przyzwoitej pozycji zawodowej, prowadzenie względnie spokojnego życia (52%)
3. Ciekawa praca dająca satysfakcję (42%)
4. Życie w gronie przyjaciół (28%)

Wykres 1: Pierwsze dwa cele priorytetowe dla badanych studentów w porównaniu z celami dziadków i rodziców

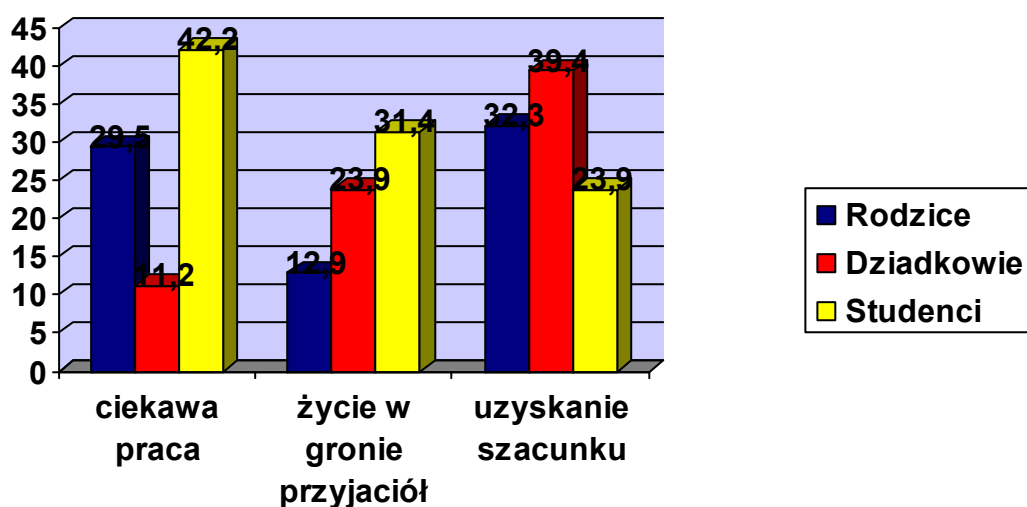


Badani studenci ich rodzice i dziadkowie mają identyczne pierwsze dwa cele priorytetowe, chociaż jak widać na wykresie 1, w przypadku dążenia do odwzajemnionej miłości i szczęśliwego życia rodzinnego wśród dziadków i rodziców wskazań jest zdecydowanie mniej. Odwrotnie jest jeżeli chodzi o *osiągnięcie przyzwoitej pozycji*

<sup>3</sup> Posługuję się listą celów i dążeń autorstwa A. Przeclawskiej i L. Rowickiego zamieszczonej w książce *Młodzi Polacy u progu nadchodzącego wieku*, Warszawa: Żak, 1997.

zawodowej i prowadzenie względnie spokojnego życia. Na kolejnym wykresie przedstawiam dążenia które znalazły się na miejscu III i IV wśród studentów. W odniesieniu do tych celów zaznaczają się różnice pomiędzy badanymi, a ich dziadkami i rodzicami (w przypadku ciekawej pracy dającej satysfakcję w grupie dziadków jest czterokrotnie mniej wskazań). W starszym pokoleniu na III miejscu znalazł się cel dotyczący *uzyskania ludzkiego szacunku poprzez postawę osobistą i działalność życiową*, który znalazł uznanie u 23% badanych, w przypadku tego celu występuje też największa zgodność pomiędzy rodzicami i dziadkami.

Wykres 2: Dążenia badanych studentów ich dziadków i rodziców



Analiza zebranego materiału pozwoliła na określenie poziomu zbieżności dążeń badanych z ich rodzicami i dziadkami. Przedstawiam je w tabeli 1.

Tabela 1: Poziom zbieżności dążeń życiowych badanych i ich rodziców i dziadków

| Poziom         | Studenci – Rodzice (w %) | Studenci – Dziadkowie (w %) |
|----------------|--------------------------|-----------------------------|
| Wysoki         | 17,64                    | 9,52                        |
| Średni         | 44,11                    | 39,68                       |
| Niski          | 32,35                    | 42,85                       |
| Brak zgodności | 5,88                     | 7,93                        |
| Razem          | 100                      | 100                         |

Wyniki badań wskazują na większą zbieżność dążeń (w opinii badanych) ich własnych i ich rodziców. Szczególne różnice ujawniają się na poziomie wysokim i niskim. Odwołując się do wcześniej prezentowanych wyników badań jest to zrozumiałe. Badana młodzież zdecydowanie częściej deklaruje, że to z rodzicami, a nie dziadkami rozmawia o swoich planach życiowych, czasem oceniając poglądy dziadków jako „przestarzałe.” Z dziadkami młodzi najczęściej rozmawiają o (podaję wg częstotliwości występowania):

- Przeszłości (ich młodości, wojnie, dawnych zwyczajach, dzieciństwie rodziców)
- Sprawach rodzinnych
- Sprawach codziennych „co słyszą”, o tym co robili w ciągu dnia
- O „życiu”
- Zdrowiu
- Studiach.

Analizując wyniki badań dotyczące dążeń życiowych badanej młodzieży zaskakujące jest tak niskie poparcie dla uzyskania wysokiej pozycji materialnej (dąży do nie jedynie 7% badanych), co we współczesnym skonsumeryzowanym świecie wydawałoby się oczywiste. Zdaję sobie sprawę, że studenci pedagogiki nie są w tej mierze grupą reprezentatywną, z racji studiów jakie wybrali trudno przypuszczać, że oczekują wysokich profitów wykonując wyuczony zawód.

Odwołując się do wyników badań mogę stwierdzić, że nie potwierdziły się tym samym tendencje jakie zaobserwowała H. Sekuła – Kwaśniewicz (2003) o obniżeniu wartości rodziny w ogólnym systemie aksjologicznym młodzieży, nie ma też, jak sugerowała, „przeceniania wartości materialnych.”<sup>4</sup> Można przypuszczać, że z jednej strony badani chcą powielać znane im sposoby życia ich rodziców i dziadków, z drugiej przypuszczalnie identyfikują się z celami rodziców, jakie mają oni wobec swoich dzieci – stanowią one treść habitusu wyniesionego z domu rodzinnego. Jak pokazują badania, jest tutaj duża zbieżność celów badanych i identyfikowanych przez nich celów, jakie mają ich rodzice i dziadkowie wobec nich, szczególnie w odniesieniu do celu najpopularniejszego, jakim jest *odwzajemniona miłość i szczęśliwe życie rodzinne*. Wynik ten można odnieść do zjawiska modelowania, w którym min. bliska więź z osobami z najbliższego otoczenia jest istotnym czynnikiem wzmacniającym ten proces (U. Bronfenbrenner, 1988, s. 195 i dalsze). Wskazuje na to też podziw jakim badani studenci darzą trwałe małżeństwa dziadków. Dziadkowie w tym przypadku stają się ostoją wartości rodzinnych, co sugerowałoby duże znaczenie relacji z nimi dla kształtowania dążeń życiowych młodych ludzi.

#### **Bibliografia**

- Bronfenbrenner U., *Dwa światy wychowania : USA i ZSRR*, [przeł. z ang. Jan Banasiak]. - Warszawa : PWN, 1988.  
 Przełęcka A., Rowicki L., *Młodzi Polacy u progu nadchodzącego wieku*, Warszawa: Żak, 1997.

---

<sup>4</sup> Podobne wyniki uzyskałam prowadząc badania nad licealistami (niepublikowana praca doktorska *Współcześni licealiści – sposoby bycia w roli ucznia*, pod kierunkiem naukowym prof. zw. dr hab. M. Dudzikowej, listopad 2008). Badani licealiści także na pierwszym miejscu stawiają miłość i rodzinę, osiągnięcie wysokiej pozycji materialnej również nie znalazło się wśród celów priorytetowych.

Świda – Ziemba H., *Młodzież końca tysiąclecia. Obraz świata i bycia w świecie*, Warszawa: ISNS UW, 2000.

**Address of author**

Dusza Bożena PhD  
Katedra Pedagogiki Medialnej  
i Komunikacji Społecznej  
Instytut Pedagogiki UR